

היארציית היחיד בתנ"ך: מה המסר של ר"ח אב שחל בשבת?

למה מציינת התורה את יום פטירת אהרן? במה זכה אהרן הכהן להיות האדם היחיד בכל התנ"ך - לאורך אלפי שנות היסטוריה - שמספרים את יום הפטירה שלו? התנ"ך אינו מציין ימי פטירה של אף אחד מגדולי האנושות - לא אדם ולא נח, לא אברהם ולא שרה, לא יוסף ולא דוד, לא משה ולא ציפורה.

ב"ה | פרשת מסעי | תשפ"א

המקומות בהם שהו. הסיבה לכך היא שאותנו מעניינים **שמות המקומות ולא האירועים שאירעו שם**.

מטרת הסיכום לדעת הרמב"ם היא להנציח את צורת החיים המופלאה בה חיו במדבר. הקב"ה יודע שהשנים יחלפו והאנשים הריאליים יתקשו להאמין בסיפור לפיו עם ענק של מיליוני בני אדם חי 40 שנה בלי אספקה סדירה של לחם ומים. לכן יטענו ההיסטוריונים כי העם חי כנראה בקצה המדבר קרוב למקום יישוב וקנו מזון מתגרים. לכן חוזרת התורה על שמות התחנות בהן חיו, בעומק המדבר הגדול "מקום נחש שרף ועקרב צימאון שאין בו מים", כדי שיהיה ברור שלא הייתה אפשרות לספק כמויות מזון מתגרים ולא היה זה אלא נס מתמשך של ארבעים שנה.

1. **במדבר לג:** אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים לצבאתם... ויסעו בני ישראל מרעמסס ויחנו בסכת: ויסעו מסכת ויחנו באתם אשר בקצה המדבר... ויסעו מים סוף ויחנו במדבר סין:

מורה נבוכים חלק ג פרק נ: אלו הספורים אשר סיפר בתורה שיחשבו רבים שאין תועלת בזכרם... ומזה הזכרת המ-

בשבת הקרובה יתרחש מאורע נדיר: אנו נזכיר בקריאת התורה את התאריך בו נמצאים¹. הפרשה והתאריך נפגשים ובפרשת השבוע נזכיר את היום בו קוראים את הפרשה. בשבת נציין את ראש חודש אב שחל בשבת וגם בתוך הפרשה נקרא על פטירת אהרן שאירעה "בחודש החמישי באחד לחודש". אותו יום. והקביעות הנדירה הזו² מזמינה אותנו לפתח את **חידת היארציית של אהרן**.

שוחחנו על כך בשנה שעברה, אבל הקביעות הייחודית מכריחה לדון בכך שוב: למה מציינת התורה את יום פטירת אהרן? במה זכה אהרן הכהן להיות **האדם היחיד בכל התנ"ך** - לאורך אלפי שנות היסטוריה - שמספרים את יום הפטירה שלו?

התנ"ך³ אינו מציין ימי פטירה של אף אחד מגדולי האנושות - לא אדם ולא נח, לא אברהם ולא שרה, לא יוסף ולא דוד, לא משה ולא ציפורה. נכון שאנו יודעים את יום הפטירה של חלק מרועי ישראל כמו משה ודוד, ואולם הדבר נודע רק מתוך חשבונות שעשו חז"ל בתלמוד או קיבלו במסורת. ואולם התנ"ך עצמו אינו מתייחס לכך. ישנה רק חריגה אחת: פטירת אהרן.

הפרשה השנייה שנקרא, "מסעי", עוסקת כשמה בסיכום תקופת המסעות במדבר והתורה מונה את 42 התחנות בהם חנו ישראל. התורה אינה מזכירה את האירועים שאירעו שם ורק את שמות

1 גם בימי החגים והמועדים קוראים את המפטיר של החג, אבל זו קריאה מוזמנת לכבוד החג ולא הקריאה השנתית הרציפה והרגילה.

2 כיון שתשעה באב חל באותו יום שחל ראשון של פסח, ראש חודש אב יחול בשבת כאשר ערב פסח חל בשבת. זאת קביעות שחלה בממוצע אחת לבערך שבע שנים.

3 ידידי הרב עזריאל ברגר העמידני על כך שאצל בני המן, ידוע מתוך הפסוקים בפרק ט במגילה מתי הם נתלו, וכן (להבדיל) מות נדב ואביהוא שמסופר בתוך פרשת "ויהי ביום השמיני".

השאלה מעניינת וחשובה יותר לאור העובדה, שיום פטירה הוא מועד התקשרות עם דמותו של הצדיק. לא מדובר רק בזכירה היסטורית של מה שהיה, אלא בהתייחדות עם דמותו הייחודית ולמידה ממנה, בבחינת "והחי יתן אל לבו". (ראו סיפור חסידי בהערה⁴).

דברי הימים ב לב: וישכב יחזקיהו עם אבתיו ויקברוהו במִּלְחָה
עלה קברי בני דוד וכבוד עשו לו במותו - בבא קמא
טז,ב: מלמד שהושיבו ישיבה על קברו.

בפשטות, המנהג להושיב ישיבה על קברו הוא בימי השבעה או השלושים (כמובא בגמרא שם), ואולם רש"י מוסיף במקום אחר כי כך היה המנהג מדי שנה בשנה להתאסף לכבוד הצדיק ביום פטירתו.

יבמות קכא,ב: ההוא עובד כוכבים שאמר לישראל:
קצוץ שחת בשבת והטל לבהמותי ואם לא - אהרג אותך
כמו שהרגתי פלוני בן פלוני שאמרתי לו לבשל לי בשבת
ולא רצה והרגתי. שמעה אשתו של הפלוני שאמר הגוי
שהרגו ובאה לפני אביי לשאול האם מותרת היא להינשא?
עייב אותה אביי 'שלושה רגלים' עד שיתאספו החכמים
אצלו וידון עמהם - רש"י: 'תלתא ריגלי' - בתשובת
הגאונים מצאתי כל אלו רגלים של האמוראים היינו יום
שמת בו אדם גדול קובעים אותו לכבודו ומדי שנה בשנה
כשמגיע אותו יום מתקבצים תלמידי חכמים מכל סביביו
ובאים על קברו עם שאר העם להושיב ישיבה שם.

ואם כן, מה משמעות העניין שיום פטירת אהרן הוא מועד התבוננות ולמידה מאישיותו - יותר מאצל גדולי ישראל אחרים כמשה ואברהם?

עוד שאלה מהותית וחשובה עולה כאן: מה פתאום מציינת התורה כאן את מועד פטירת אהרן? הרי פטירתו של אהרן סופרה בהרחבה בפרשת חוקת? בהמשך למות מרים, סיפור מי מריבה וגזירת "יען לא האמנתם בי להקדישני לכן לא תביאו את הקהל אל הארץ אשר נשבעתי", ממשיכה התורה ומספרת על תחילת הביצוע של הגזירה

סעות שיִקָּאָה שזכר מה שאין תועלת בו כלל ... (ואולם) הצורך בו גדול מאד, מפני שכל הנסים אין אמתתם ברורה רק למי שראם, אך לעתיד יהיה זיכרונם סיפור ואפשר שיִזְכְּבוּ השומע... וכאשר ידע השם יתעלה שאפשר לפקפק באלו המופתים בעתיד ויחשבו שעמידתם היתה במדבר קרוב מן הישוב שאפשר לאדם לעמוד בו ... מפני זה ... חִזַּק עניני אלו הפלאים בְּבִאּוֹר המסעות ההם, שידעו גדול הפלא בשיבת מין האדם במקומות ההם ארבעים שנה.

כיון שכך, התורה אינה רואה צורך להזכיר את **האירועים שהתרחשו** אלא את **כתובות התחנות** - כי זה העיקר. ואולם ישנה חריגה ובעיצומו של הסיכום הקצר עוצרת התורה ומזכירה אירוע ספציפי שהתרחש בהר ההר. פרט ביוגרפי כזה שלא הוזכר אצל אף אחד מרועי ישראל האחרים.

2. במדבר לה: ויסעו מקדש ויחנו בהר ההר בקצה ארץ אדום: ויעל אהרן הכהן אל הר ההר על פי ה' וימת שם בשנת הארבעים לצאת בני ישראל מארץ מצרים **בחדש החמישי באחד לחדש.**

העמק דבר (הנציב מוולוז'ין): בחדש החמישי באחד לחדש - לא הודיע הכתוב לא במיתת משה ולא במיתת מרים החודש והיום כי אם במיתת אהרן? ללמדנו שאותו החודש גרם להיות לשטן לגדולת עבודת המשכן שהיה ע"י אהרן הכהן הראש, ומזה סימן לדרורות דבחדש אב יהא נחרב בהמ"ק.

הנצי"ב עונה כי מטרת הזכרת מיתת אהרן בראש חודש אב היא כדי להקדים מכה למכה: החודש הזה עתיד להפוך להיות מקור לכל צרות המקדש וירושלים. ולכן מקדימה ורומזת את סוד רוע המזל של החודש כי בו מת אהרן הכהן שעמד בראש בית ה'.

(להעיר שדבריו תמוהים. באותה מידה הייתה התורה צריכה לספר את יום לידת ופטירת משה שבזכותו זכינו לנס פורים כידוע. ולמה פטירת אהרן חשובה יותר מלידת ופטירת משה?).

4 סיפור - המרא דאתרא בעולמות העליונים: ידוע שאדם מתעלה ביום פטירתו בסולם הדרגות בגן עדן ולכן ההתקשרות עם הצדיק ביומו הגדול מביאה ישועה לאלו שמתחברים עמו.

סיפור: מעשה ביהודי שלא זכה לילדים והלך לבקש את ברכת הצדיק רבי לוי יצחק מברדיטשוב. התיישב האיש בבית הכנסת והמתין שהגבאי יקרא לו. אולם חלפו ימים ארוכים והצדיק לא קרא לו. היהודי איבד סבלנות, הוא השאיר את העסק ואת אשתו לבדה והנה הצדיק מתעלם ממנו. הוא שקל בכעס לחזור הביתה, אבל החשש לאכזב את אשתו ולחזור בלא ברכה היה גדול יותר והוא נאלץ להתעכב שם בכעס.

בוקר אחד יצא הגבאי ואמר כי אם הוא רוצה לזכות בברכת הצדיק - עליו להפקיד עוד היום סכום רובלים עצום. היהודי נדהם. קודם מעכבים אותו שבועות בלי הסבר ועכשיו דורשים סכום עתק מהרגע להרגע. הוא התנצל שהסכום גדול והוא מוכרח להתייעץ עם אשתו. הוא חזר הביתה והיא כמובן עורדה אותו להסכים. לאחר כמה ימים שב לברדיטשוב עם סכום הכסף, אבל הצדיק סירב לקבלו בטענה שעכשיו זה מאוחר מדי.

היהודי הנרגז הלך לליאזנא, לספר לאדמו"ר הזקן מה שקרה. רבינו הזקן ביקש לדעת באיזה יום דרש רבי לוי יצחק את הכסף ואז הבין הכול. היה זה ביום כ' בטבת, יום ההילולא של הרמב"ם, והאדמו"ר הזקן הסביר לו כך: אתה לא זוכה לילדים, משום שפעם זלזלו בנוכחותך באחד מגדולי ישראל (אולי כחלק ממחלוקת המתנגדים) ואתה הוספת בגנותו של אותו תלמיד חכם. חז"ל אמרו שהמבזה תלמידי חכמים אין רפואה למכתו, ואולם הרמב"ם הוא היחידי שפוסק (הכלכות תלמוד תורה פרק ו) שיכול לכפר עונו בקנס תשלום ליטרא זהב. ולכן הצדיק מברדיטשוב עייב אותך עד יום כ' בטבת, שכן ביום ההילולא של הצדיק, הוא המרא דאתרא בשמים והוא הפוסק האחרון. ולכן רצה לעורר עליך זכות בשמים בכוח פסק ההלכה של הרמב"ם. ואולם אתה התעכבת עם הכסף ליום אחד, ואז ההלכה היא כמו הפוסקים האחרונים, כהבית יוסף וחבריו שאין תרופה למכתו.

3. ליקוטי יהודה פרשתנו: אבי זקני השפת אמת ז"ל ביאר: איתא בספר חסידים תל"ד מעשה באדם אחד שכשהיה אדם אחר אבל, היה חוזר לביתו בלא מנעלים, ואותו היום שמת בעצמו היה תשעה באב והלכו הכול יחפים. כן אהרן הכהן שגמל חסד עם כל ישראל, לכן נפטר בר"ח מנחם אב - הימים שכל ישראל מתאבלים, כדי שכל ישראל ישתתפו באבלותו לדורות.

הרעיון מתאים עם העיקרון אותו הזכרנו בעבר: התורה קוראת למעשה חסד בשם "לקיחה" ולא "נתינה". כך נאמר אצל אברהם אבינו: "ואקחה פת לחם וסעדו לבכם", וכך בהקמת המשכן: "ויקחו לי תרומה". שכן **יותר משאדם נותן הוא לוקח**. הוא אמנם נותן עשרה או עשרים אחוז מרכושו, אבל הקב"ה מבטיח לו שכר מזומן ונצחי בעולם הזה שלא נגמר לעולם.

וכדי שלא יהיו הדברים תיאורטיים, הנה סיפור מדהים שהתפרסם בעבר בשיחת השבוע ואומת ישירות על ידי בעלי המעשה: הגברת יהודית ג'רפי עבדה שנים רבות כרוקחת בבית מרקחת בקרית מלאכי. בתי המרקחת של פעם - עוד לפני עידן רשתות הפארם הגדולות - היו מקום שקט בהם נוצרו שיחות קרובות בין הרוקחת לפציינטים.

פעם נכנסה אישה צעירה וסיפרה כי היא בהיריון ועומדת לבצע הפלה, שכן יש לה שלוש בנות והיא חוששת שתלד שוב בת... הרוקחת, הגברת ג'רפי, התערבה בשיחה ועודדה אותה שעוד בת זה בסדר גמור, ובכל מקרה היא מוכנה לאמץ את הילד בכוח היום. היא הציעה לכתוב מכתב לרבי מליובאוויטש ולקבל את ברכתו. הם כתבו מכתב ואחר כך נפרדו והגברת ג'רפי לא שמעה ממנה.

חלפו עשרים שנה ויום אחד נכנסה אישה לבית המרקחת וביקשה לקבל את המרשם בדחיפות. היא התנצלה שהיא ממחרת לאירוע צבאי של חלוקת תעודות ציון לשבח לחיילים מצטיינים. הרוקחת התעניינה והיא סיפרה כי הבן שלה משרת כחייל בחברון והוא מקבל תעודת הוקרה על כך שהציל בחור מישיבת "שבי חברון" שנדקר בגבו על ידי מחבלת והחייל קפץ והוציא את הסכין מהגב שלו.

הרוקחת קפאה. היא ביקשה עוד פרטים, שכן הבן שלה, חננאל, למד בישיבת "שבי חברון" ונדקר על ידי מחבלת וחייל אחר הציל אותו. האם יכול להיות שהבן שלך הוא זה שהציל הבן שלי?!

ופטירת אהרן במדבר. ואולם שם נוהגת התורה כדרכה ואינה מזכירה במילה אחת מתי זה היה. ומה פתאום כאן בפרשת מסעי, עוצרת התורה את שטף סיפור המסעות וחוזרת אל אירוע פטירת אהרן ומזכירה את היום המדויק בו זה קרה?⁵

הכרח לומר שהתורה רוצה להזכיר את מות אהרן כעת: **בתקופת השנה בה חל האירצייט**. שבת מסעי נקראת תמיד בסמיכות לראש חודש אב - או בו ביום או למחרת ראש חודש או לפחות בשבת מברכים אב - ולכן הזמן גורם! התורה רוצה **לעורר השבוע על הצורך להתבונן באהרן** ולכן מזכירה עכשיו את מועד הסתלקותו. במילים אחרות: זה לא שרוצה לספר על מות אהרן ועושה זאת השבוע, אלא להיפך: רוצה שניזכר השבוע באהרן ולכן מזכירה כעת את מועד הסתלקותו.

ב. אנו רוצים לפתוח עם ביאור פשוט ומקסים בשם השפת אמת מגור, ואחר כך להתרחב למסכת מעמיקה של דמותו האדירה של אהרן הכהן כפי שמבאר הרבי מליובאוויטש בכמה מקומות.

הנצחת פטירתו של אהרן בר"ח אב נועדה ללמד שהקב"ה משלם על חסד **במזומן**. השכר על צדקה אינו משולם רק בגמול רוחני בעולם הבא כפי הכלל ברוב המצוות ש"שכר מצוות בהאי עולמא ליכא", אלא נפרע בפשטות בעולם הזה. החסד משנה את העולם והופך את החיים **כאן** לטובים יותר, ולכן הקב"ה משלם מידה כנגד מידה: בשכר חומרי במונחי העולם הזה.

אהרן הכהן הפך את החיים כאן לטובים יותר, ולכן מחזירים לו כבוד כאן בעולם הזה. התורה מצווה לכבד את זכרו מדי שנה כדי שלא לשכוח ממנו ולהעניק לו את מלוא הכבוד.

יתירה מכך: הקב"ה לקח את נשמתו דווקא בראש חודש אב, בו מתעצם האבל העמוק על חורבן בית מקדשנו וכך הכאב על לכת אהרן מתכתב עם הכאב הכללי בצרות החורבן. אילו האירצייט היה בר"ח אדר או בשמחת תורה, איש לא היה מסוגל להתפנות נפשית למחשבות נוגות על אהרן, ולכן קבע זאת ה' בימים שפופים בין כך והלב פנוי לכאוב את לכת אהרן.

בספר "ליקוטי יהודה" שכתב נכד השפת אמת, מביא בשם סבו דוגמה לכך: בספר חסידים מסופר על אדם שהידר במצוות "ניחוח אבלים" וכשאדם אחר בקהילה היה אבל, היה פושט את נעליו וחוזר לביתו יחף. גמל לו הקב"ה בכך שנטל את נשמתו בתשעה באב וכך כולם צעדו בלווייתו בנעלי אבלות.

5 ביאור אפשרי להזכרת פטירת אהרן: התורה רומזת כי הבכי על אהרן לא נגמר ונמשך ואחרי פטירתו.

"ויראו כל העדה כי גוע אהרן ויבכו את אהרן שלשים יום **כל בית ישראל**" ואילו אצל משה נאמר: "ויבכו בני ישראל את משה בערבת מואב שלשים יום ויתמו ימי בכי אבל משה".

בתוך פרשת האבל על משה, רומזת התורה כי עם כל הכבוד לגדול הנביאים, הבכי על אהרן היה גדול יותר. ראשית, הבכי על משה התרכז בעזרת הגברים, "ויבכו בני ישראל", ושנית, הבכי נמשך רק שלושים יום. חלף חודש וכטבעו של עולם המשיכו החיים והציבור חזר לטרדותיו. אצל אהרן, לעומת זאת, הבכי הקיף גם את עזרת הנשים, ככתוב "**כל בית ישראל**" וגם **לא נגמר**. הוא היה בשיאו בשלושים הימים הראשונים ונמשך עוד.

ידוע ההסבר לכך כי אהרן היה "אוהב שלום ורודף שלום", הוא היה כתובת ציבורית לבעיות של סכסוכים ושלום בית ולכן האבל על מותו לא נגמר לעולם. הגמרא מוסיפה כי אחרי מיטתו של אהרן, צעדו שמונים אלף בחורים שנולדו מהשלום שהביא אהרן בין איש לאשתו.

בכך אפשר אולי לפרש את הזכרת האירצייט של אהרן. שכן לא הפסיקו לבכות עליו ומסתמא נזכרו בו שבעתיים ביום הפטירה מדי שנה. משא"כ אצל גדולי ישראל האחרים שחלפו שלושים יום והם נשכחו ובמילא גם לא הייתה משמעות מיוחדת לאירצייט שלהם.

אולם כל זה נוגע **לבני ישראל באותו הדור** שהכירו את אהרן והתאבלו עליו. אבל זו לא סיבה **שהתורה** תנציח את יום פטירת אהרן לדורות, וגם תקבע אותו (שלא במקומו) בפרשת מסעי.

בתמונה? הוא רואה גם בעצמו וגם כך השתקפות של השכינה.

המקרה הבא עוד יותר מדהים: כשהתרחש המעשה הנורא של העגל, חור, בנה של מרים ואחיינו של אהרן, סירב לשיתוף פעולה עם אנשי העגל ומת על מסירות נפש. אהרן, לעומתו, נהג אחרת. הוא הציג עצמו כשותף שלהם וניסה לחבל להם מבפנים. הוא ניסה למשוך ולמשוך זמן עד שמשה יבוא. והפלא הוא שהקב"ה קיבל את מעשהו ובשום מקום איננו מוצאים כעס על אהרן. להיפך, הוא זה שמתמנה אחרי החטא לכהן גדול, האיש שיהיה השליח **לבקש כפרה על ישראל**.

מה העניין? שוחחנו בעבר על כך שאהרן אינו מוכן לוותר עליהם. הוא לא מוכן להשאיר אותם לבד עם הערב רב. חור מת, משה לא חזר, ואהרן איננו יודע כמה זמן זה ייקח. הוא מוותר על העולם הבא שלו, הוא מסתכן בלהיראות שותף איתם ובלבד איכשהו להישאר איתם יחד – תוך שמחבל מבפנים.

אבל הסיפור גדול ומרשים יותר: אהרן הלך שלב נוסף עם האהבת חינוך שלו – שלב כזה שאפילו משה לא היה מסוגל לו. ספר תהלים אומר פסוק נפלא:

תהלים פה, יא: חסד ואמת נפגשו, צדק ושלוש נשקו

בבסיס הקיום מקננים שני כוחות: "חסד ואמת, צדק ושלוש". האדם שואף לחיות נכון ולהיות נאמן לעצמו ולקב"ה (אמת), אבל גם להיות חלק מהחברה (שלוש). ואולם הבעיה היא ששני העקרונות הללו מתנגשים וכאן עולה השאלה מה קודם? הצדק או השלוש? החסד או האמת? למשל, שני אנשים שאחד חוטא כלפי השני והשאלה היא מה חשוב יותר – לומר את האמת או לחיות בשלוש?

אהרן סבר שהאמת חשובה, בוודאי חשובה, אבל השלוש חשוב יותר. ולכן מותר אפילו לבטל את האמת כדי לפשר בין אנשים. המדרש מספר שאהרן היה הולך לאחד השותפים או בני הזוג **ומשנה את האמת**. הוא היה אומר: "פגשתי אתמול את אשתך ואין לה חיים. היא בוכה איך טעתה והרחיקה אותך". וכך היה ממשיך ואומר לזולת אותו הדבר עד שהשלים ביניהם.

כך מספר המדרש שכאשר אהרן שמע על אדם חוטא, היה מחבק אותו ואומר: 'כמה אני אוהב אותך, כמה פוטנציאל יש בך', ואותו אדם היה מתמלא מהחיבוק של אהרן. למחרת, כשהיצר פיתה אותו לגנוב, היה אומר לעצמו איך אאכזב את אהרן? איך אשבור את האמון שלו? שוב ויותר אהרן על העולם הבא של האמת ומסר עצמו למען השלוש, "אוהב שלום ורודף שלום".

משה, לעומת זאת, ייצג את הגישה ההפוכה. "משה אמת ותורתו אמת", משה היה השתקפות האלוקות בעולם ו"חותמו של הקב"ה אמת". ולכן לא היה מסוגל לפעול בניגוד לכללים. בעיני משה, לא רק המטרה חשובה, אלא גם **האמצעי**. גם הדרך לשלוש מוכרחת להיסלל ביושר.

זאת משמעות הפסוק "חסד ואמת נפגשו, צדק ושלוש נשקו". כאשר משה הגיע למצרים לגאול את ישראל ואהרן קיבל אותו בחיבוק אחרי פרידה בת שישים שנה – התרחשה הרמוניה של חסד ואמת, זה היה **מסר אלוקי (משה)** ביחד עם מתרגם שיוודע לעטוף את המסר **במילים של אהבה (אהרן)**.

הנשים התרגשו לגלות שמדובר אכן באותו מקרה, ואז אמרה האישה לרוקחת את המלים הבאות: "האמת היא שגם **הבן שלי הוא הבן שלך**". שכן זה הילד שנולד אחרי שעודדת אותי לוותר על ההפלה...

ג. מכאן נמשיך למסכת ביאורים שכתב הרבי מליובאוויטש בכמה מקומות והחיבור בין כולם מעביר מסר כביר שאין חודר וחשוב יותר בעומדנו בימי בין המצרים.

התורה מספרת השבוע על מות אהרן בתור קריאת התעוררות והכוונה לפעולה ממשית. ימי תחילת אב עתידים להפוך לימי השבר והחורבן שיפזרו את עמנו מעיר בירתנו ירושלים לעולם כולו. אנו נהפוך נדים וניידים במאות ואלפי קהילות שונות ומשונות בגולה. וכאן באה התורה ומעניקה את **אסטרטגיית היציאה מהגלות**. היא מגלה מה לעשות כדי לעורר רחמי שמים לשוב ולקבצנו לארצנו.

אצל אהרן לא היה "אנחנו" ו"הם". אהרן לא עסק בשאלה איפה אני בתמונה? מה המקום שלי? ואיך אני גובר על אחרים? אהרן לא הגדיר את עצמו כמציאות עצמאית שמבדילה בינו ובין האחרים, אלא חש חלק מהאחדות הכללית בה כולנו השתקפות של האלוקים. הוא ראה בעצמו ובכל אחד אחר השתקפות של השכינה ולכן חש אהבה ומחויבות מושלמת לכל אחד.

המחויבות הזו הביאה את אהרן לרגעי שיא של הקרבה ומסירות מופלאים שלא היו כמותם. נזכיר כמה מהם ונתחיל מיד בפעם הראשונה שהוא מוזכר בתורה.

שוחחנו בעבר על כך שספר בראשית ותחילת ספר שמות מספרים על שישה מעגלים של מתח במשפחה: קין והבל, יצחק וישמעאל, יעקב ועשו, אחי יוסף ויוסף, מנשה ואפרים, ומשה ואהרן. אבל בעומק הדברים לא מדובר בשישה מעגלי מריבה, אלא בהתקדמות מתמדת לשלוש **והשיא מתרחש אצל אהרן הכהן**: במקרה הראשון של קין והבל זה נגמר ברצח. במקרה השני של יצחק וישמעאל, הושג שיפור וזה נגמר בהתנתקות ופרידה: ישמעאל הלך לאימו בבאר לחי וראי ויצחק נשאר אצל אברהם. בסבב השלישי הושג עוד שיפור ואחרי הנתק בין יעקב לעשו, הם נפלו והתחבקו (ושוב נפרדו). במעגל הרביעי בין יוסף לאחיו, הם שבו לחיות יחד עד סוף ימיהם. במתח החמישי בין מנשה ואפרים, הושגה עוד התקדמות ואנו לא מוצאים את מנשה מוחה בכלל על הקדמת אפרים הצעיר.

ואולם איש לא הגיע למעלתו המופלאה של אהרן: לא רק שקיבל בהכנעה את קדימות אחיו הצעיר, אלא הפך להיות **מתרגמו ונושא כליו**! במשך שנה שלמה במצרים, אהרן פעל **כמספר שתיים של אחיו**: משה ייצג את השכינה ואהרן היה רק המתרגם שלו, והפלא הוא שאהרן לא קם לזעוק "כל העדה כולם קדושים ומדוע תתנשאו?". מה פתאום אתה ולא אני והרי כולם יודעים שאני מרשים ממך בכושר הרטורי שלי! הרי משה עצמו חשש מכך: במעמד הסנה הוא טען לפני הקב"ה "שלח נא ביד תשלח – ביד מי שאתה רגיל לשלוח", ביד אהרן שהיה הנביא בכל שנות הסבל במצרים כשמשה לא היה שם. ובכל זאת ענה הקב"ה והעיד על אופיו של אהרן: "אהרן אחיך הלוי ידעתי כי דבר ידבר הוא, [אבל] **וראך ושמת בליבוי**". אהרן הוא טיפוס של אהבת חינוך, הוא **מעניק אהבה גם כשלא מגיעה אהבה על פי הסדר הישר**. הוא לא אדם של אני ועצמי, הוא לא עסוק כל היום במחשבה איפה אני

שמות רבה ה': חסד זה אהרן שנאמר 'וללוי אמר תומיך ואוריך לאיש חסידך'. ואמת זה משה שנאמר 'לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא', הרי 'חסד ואמת נפגשו' כמו שנאמר 'וילך ויפגשוהו בהר האלוקים'. צדק זה משה שנאמר 'מר צדקת ה' עשה', ושלום זה אהרן שנאמר 'שלום ובמי-שור הלך אתו'.

זאת אחת השאלות שמלוות את התורה מאז ראשית ימינו. קשה למצוא מפרש במהלך הדורות שלא שכר את מוחו בניסיון להבין את המילה שהפכה להיות סימן ההיכר של היהדות והפנים היפות שלנו:

התורה מצווה "ואהבת לרעך כמוך"! לא מספיק להיות נחמד, וותרן, טוב עין ומפרגן, אלא "ואהבת כמוך"! כן, לאהוב את הזולת ממש כמו את עצמך. והתמיהה העצומה עולה: זה רציני? האם אפשר לאהוב אדם זר ברחוב כמו שאני אוהב את עצמי? הרי אהבה עצמית היא ראשית הקיום, היא עצם מהות ה"אני", היא בסיס הבריאות הנפשית ונובעת מהצורך לחיות, להיות ולהתקיים. איך אפשר לתבוע הרגשה עצמית כזו כלפי אדם אחר? הוא הרי אחר, זר?

והאמת היא שאי אפשר. זה לא יתכן. כקביעתו הנחרצת של הרמב"ן:

4. רמב"ן: 'כמוך' - הפלגה [גוזמא]! כי לא יקבל לב האדם שיאהוב את חברו כאהבתו את נפשו.

מה גם שזה גם לא נכון הלכתית. התורה עצמה קובעת "חייך קודמים לחיי חברך", ואותו רבי עקיבא שאמר "ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה", קובע במחלוקתו עם בן פטורה ש"חייך קודמים". אז מה כוונת הציווי "כמוך"?

האדמו"ר הצמח צדק העניק פירוש מקורי וחד לתביעה "כמוך"! כמה פקחות וחכמת חיים טמונה בפרשנות הזו: התורה באה להורות איך להגיע לאהבה. אין זה ציווי על כמות האהבה, אלא שיעור על הדרך אליה והאמצעי להתגבר על הקשיים להשגתה: כל אדם התברך בתכונה נהדרת של **לאהוב את עצמו**. אדם עושה טעויות, לרגע שונא את עצמו ומתבייש באופי שלו, אבל אחר כך מתאושש וחוזר להתפנק. שכן כדברי החכמה של שלמה בספר משלי: "על כל פשעים תכסה אהבה". האהבה מכסה על הכול. הקשר לעצמי גורם לי להחליק, לטייה, לסננה, ללמד זכות ולהאיר את הטוב.

כוחה של האהבה העצמית כל כך גדול עד שאני מוסיף ומתרגז על הזולת: למה הוא כועס עלי? למה אינו מבין אותי? מדוע אינו מלמד עלי זכות, שבדיק הייתי עייף, רעב, לא מרוכז, עצבני, בדיוק פוטרתי מהעבודה ולכן עשיתי שטות? מדוע אינו מפריד בין המעשה ובין העושה ואינו מבין שהמעשה הבודד הזה אינו משקף את האישיות הנפלאה שלי?

זאת הדרישה 'ואהבת כמוך': **תשפוט את הזולת באותה גישה אהבה שהנך שופט את עצמך**. תפעיל כלפיו את אותו קנה מידה של "על כל פשעים תכסה אהבה". כשהזולת פוגע בך - תעצור רגע

וכאן באה התורה וקוראת בפתח פרשת מסעי ובראש חודש אב: בימים הללו - **ההלכה היא כאהרן**. אהרן הסתלק בחודש החמישי **באחד לחודש** - אחד שהוא סמל האחדות והשלום, וכך הדרך היחידה לעורר את הקב"ה לרחם עלינו היא רק בגישתו של אהרן. זה הזמן להפסיק עם הקהילתיות וההגדרות של אני והם, הם ואנחנו ולראות בכל יהודי את השלמות האלוקית הפנימית שלו. זה הזמן להתעלם מהאמת הפנימית שאולי כועסת על הזולת **ולהעניק אהבה גם למי שלא מגיע לו לקבל**. כי זאת הדרך היחידה לעורר רחמי שמים לסיים את הגלות.

ההסבר לכך (כמבואר בפרק לב בתניא ובכ"מ) שהשלום מדגיש את הקבוצה ולא את האיש. השלום מזכיר לקב"ה את שם המשפחה שלנו, את אותו שם בו אנחנו ילדים שלו. הוא מעורר אצל האבא את התזכורת לשם המשפחה שהוא למעלה מהכעסים השונים. ואולי הוא מעורר את הקב"ה עצמו: להעדיף את השלום על האמת ולהתחבר כבר עם ישראל בגאולה השלמה.

ליקוטי שיחות יח/2-411: פרשת מסעי היא הפרשה בה ניכרת השייכות בין פרשת השבוע לזמן בו קוראים אותה. היא נקראת תמיד בשבת מברכים אב, בר"ח עצמו או למח-רתו, ובפרשה מסופר שמיתת אהרן הייתה 'בחודש החמישי באחד לחודש'. וזאת למרות שמיתת אהרן מסופרת בארי-כות בפרשת חוקת, אבל זמן מיתתו הוא דווקא בפרשתנו [שנקראת בסמוך לראש חודש אב] ... בכך ישנה הדגשה מיוחדת לקשר בין חורבן בית המקדש למיתת אהרן: מיתת אהרן הייתה בחודש החמישי **באחד לחודש**, סמל האחדות, וכך הסיבה לחורבן השני הייתה חטא שנאת חנם והתיקון הוא 'הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום' - **אהבת חנם**.

ה. בואו נסיים בנקודה מעשית שהופכת את הרעיונות הגדולים לאפשריים ובאים לידי ביצוע:

6 בלקו"ש (כד/55) מוסיף הרבי נקודה מופלאה: האמת היא שבסוף ימיו, משה עצמו הודה לאהרן. ברגעי חייו האחרונים הסכים משה שכמה שאפשר להשיג עם האמת - עם השלום משיגים יותר. כך למדים מהעובדה שדווקא בתוך פרשת מיתת משה - מספרת התורה על מעלות אהרן!

הוזכרו קודם ההבדלים בין מיתת לאהרן למיתת משה, איך הבכי על משה הקיף רק את הגברים וגם היה מוגבל לשלושים יום, וזאת לעומת אהרן וכו'. ואולם הפלא הוא שהתורה מספרת זאת בפרשת מיתת משה. שם רומזת על יתרונות אהרן עליו. וזאת תמיהה עצומה: כשנפרדים מאדם צריך לספר את המעלות שלו ולא של אחר?

אלא ברגעו האחרון בעלמא הדין, משה רצה להרגיש את מעלת אהרן. במשך חייו היה עסוק לגמרי עם הגישה שלו, ואולם ברגע האחרון כשאדם זוכה לפרספקטיבה ש'רואה את היער ולא רק את העצים', כשמשקל סקר ממרומי הר נבו את תולדות חייו, הכיר בכך שזכה לשער החמישים, אבל למעלתו של אהרן לא זכה. כי האמת חשובה - אבל השלום חשוב יותר.

ותשים את עצמך במקומו. תפעיל את 'מבחן העצמי' ותחשוב אילו אני הייתי עומד במקומו בכיסא הפוגע - כיצד הייתי רוצה שיפרשו את הסיטואציה? ואז תמצא גישה סלחנית ומסנגרת. אה, הוא בסך הכול היה עייף, טרוד, עצבני על אשתו ולכן התפרץ. זה לא משקף אותך, זה לא מה שהוא.

הנה סיפור מיוחד במינו: פעם הגיע יהודי לעיירה החסידית "נעוועל" ברוסיה הלבנה. הוא נכנס לבית הכנסת וחש אווירת התעלות. כאן ישב חסיד והעמיק בלימוד, שם ישב חסיד והתפלל בכוונה, ובמיוחד צדו את עיניו שני חסידים שלמדו ביחד חסידות. הם שיתפו זה את זה והפגינו הרמוניה מושלמת.

לאחר התפילה הוא יצא לשוק לקנות אוכל ונדהם למראה עיניו. אותם שני חסידים שלמדו יחד כמו תאומים, עמדו זה מול זה וניהלו תחרות עזה. שניהם עסקו באותו תחום, ממכר דגים נניח, וכדרכו של שוק, התנהלה ביניהם תחרות עזה. זה מוריד את המחיר וההוא צועק מנגד והם כמעט הגיעו למאבק פיזי על הלקוחות. הוא אמר לעצמו בביטול: "חסידים, חסידים, עד הכסף".

בערב הוא נכנס לבית הכנסת להתפלל מנחה ולא היה יכול לשאת את מה שראו עיניו. שני החסידים-המתחרים, ישבו שוב זה מול זה ולמדו יחד בהתלהבות, משל לא היה השוק אלא חלום. הוא ניגש ושאל בתדהמה: הרי לפני שעתיים התקוטטתם בקולניות וכיצד אתם מתעלים כעת יחד? השיב החסיד בחיוך: "שם בשוק, זה לא אנחנו התקוטטנו, זה רק הרובלים שלנו התקוטטו..."

דרך מצותיך כט,א: פירוש מצות ואהבת לרעך כמוך הוא בענין עמוק, דהיינו כמו שאין אדם רואה חוב לעצמו - אין הפירוש שאינו יודע חובותיו, אדרבה יוכל לראות ולהבין עמקות פחיתותו יותר מראיית זולתו עליו שהרי זולתו אינו רואה אלא לעינים והוא יראה ללבב, אלא שאין החוב תופס מקום אצלו להתפעל מזה, כי מפני האהבה הגדולה אשר הוא אוהב מאד א"ע - על כל פשעיו שיודע בדעתו תכסה האהבה שלא יומשך מן הידיעה לידי התפעלות במדות ... וכאשר יראה זולתו על החוב שלו ויבין אותו ירגז מאד. וזהו מה דסני לך גילוי זה, לחברך לא תעביד שלא תראה חובותיו ופשעיו ... אלא יהי' האהבה שלך גדולה כ"כ עד שתכסה על הפשעים ולא תניח אותם לבא להתפעלות במדות.

נלך בדרכו של אהרן ונראה כבר את סופה של הגלות וייהפכו ימים אלו לששון ולשמחה בקרוב ממש.

כתיבת הדרשות והשיעורים והפצתם באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי הרבי ברחבי תבל
ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי

ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי

להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולעילוי נשמת מרת
שיינא בעשא בתיה בת יוסף דב

השיעור המלא באתר
haravshneor.co.il